

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU17

Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att införa en ny lag om straff för olovlig finansiell verksamhet. Lagen innehåller bl.a. straffbestämmelser som innebär att den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bedriver finansiell verksamhet utan Finansinspektionens tillstånd eller registrering döms för det nya brottet olovlig finansiell verksamhet. Lagen innehåller även bestämmelser om samarbete mellan åklagare och Finansinspektionen vid utredning av olovlig finansiell verksamhet.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2026.

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:42 Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

Utskottets överväganden.....5

 Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet.....5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag8

 Propositionen8

Bilaga 2

Regeringens lagförslag9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om straff för olovlig finansiell verksamhet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:42.

Stockholm den 11 december 2025

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Joakim Sandell (S), Jan Ericson (M), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Ida Drougge (M), Ida Gabrielsson (V), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Peder Björk (S) och Mattias Eriksson Falk (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:42 Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet. För att säkerställa en effektiv tillsyn och upprätthålla förtroendet för det finansiella systemet är det viktigt att det allmänna kan ingripa mot den som bedriver finansiell verksamhet utan tillstånd eller registrering. I propositionen lämnar regeringen förslag om att det ska införas en ny lag om straff för olovlig finansiell verksamhet.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2026.

Utskottets överväganden

Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om straff för olovlig finansiell verksamhet.

Propositionen

Kriminalisering

Ekonomisk vinning beskrivs enligt regeringen som den främsta drivkraften för den organiserade brottsligheten. Brottsvinster från t.ex. narkotika- eller vapenhandel, trafficking och olika former av ekonomisk brottslighet, som bedrägerier, behöver integreras i det finansiella systemet för att kunna användas. Detta sker genom penningtvätt. Penningtvätt är ett mycket omfattande problem och utgör ett allvarligt hot mot samhället och det finansiella systemet. I finanspolisens årsrapport 2023 (dnr A.556.628-23) konstateras att det inom den kriminella världen finns en stor efterfrågan på professionella aktörer som mot betalning medverkar till penningtvätt. Många gånger är det aktörer som enligt penningtvättslagen ska bidra till att motverka penningtvätt som i stället medverkar till brottsligheten. Sådana parallella finansiella system, som inte följer de lagar och krav som gäller för traditionella finansiella verksamheter, riskerar enligt rapporten att underminera ekonomin, statliga institutioner och rättssäkerheten.

Att kriminalisera olovlig finansiell verksamhet skulle enligt regeringens bedömning öka möjligheterna att upptäcka sådan verksamhet och förhindra att verksamhet bedrivs i strid med gällande regelverk och utnyttjas för annan brottslighet. När det gäller valet mellan att kriminalisera olovlig finansiell verksamhet och att hantera verksamheten enbart genom administrativa sanktioner måste det också enligt regeringen beaktas att det ofta finns skäl att se mycket allvarligt på olovlig finansiell verksamhet.

Straffbestämmelser

Det ska vara kriminaliserat att uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bedriva finansiell verksamhet utan tillstånd eller registrering hos Finansinspektionen, om sådant tillstånd eller sådan registrering krävs för verksamheten. Brottet ska benämnas olovlig finansiell verksamhet. Enligt regeringen bör försök, förberedelse och stämpling till olovlig finansiell verksamhet, oavsett gradindelning, inte vara kriminaliserat.

Straffskalor och gradindelning

Brottet olovlig finansiell verksamhet ska delas in i brott av normalgraden och grovt brott. Ringa fall av olovlig finansiell verksamhet ska inte vara straffbara.

För brott av normalgraden ska straffet vara böter eller fängelse i högst två år.

För grovt brott, vilket ska betecknas grov olovlig finansiell verksamhet, ska straffet vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Straffansvar för grovt brott ska förutsätta att brottet har begåtts med uppsåt.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om verksamheten har bedrivits i större omfattning eller avsett betydande värden eller om verksamheten har ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller om gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Förhållandet mellan straff och administrativa sanktioner

Finansinspektionen ska anmäla till åklagare om det finns anledning att anta att brott enligt lagen har begåtts.

Åklagaren ska underrätta Finansinspektionen om ett beslut att inte inleda en förundersökning om olovlig finansiell verksamhet eller att lägga ned en sådan förundersökning.

En överträdelse eller en gärning ska inte kunna bli föremål för både en administrativ och straffrättslig process i strid med dubbelprövningsförbudet.

Finansinspektionens förelägganden om att den som bedriver en viss verksamhet ska lämna upplysningar om verksamheten ska inte få förenas med vite, om det finns anledning att anta att den som ska föreläggas har begått en gärning som utgör olovlig finansiell verksamhet och föreläggandet avser utredning av en fråga som har samband med den misstänkta gärningen.

Åklagare bör enligt regeringen inte framställa yrkanden om administrativa sanktioner i samband med åtal.

Tvångsmedel

Det behövs enligt regeringen inte några särskilda bestämmelser om penningbeslag eller förverkande. Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig dataavläsning bör inte få användas för att utreda brottet grov olovlig finansiell verksamhet. Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation bör enligt regeringen inte få användas för att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brott. Det bör inte heller vara möjligt att hämta in uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar grov olovlig finansiell verksamhet. Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation kommer att kunna användas vid en förundersökning om grov olovlig finansiell verksamhet.

Myndighetssamarbete

För att möjliggöra effektiva brottsutredningar vid olovlig finansiell verksamhet och säkerställa att de föreslagna spärreglerna efterföljs krävs ett välfungerande samarbete mellan åklagaren och Finansinspektionen. Oavsett om en brottsutredning inleds till följd av en anmälan från Finansinspektionen eller på annat sätt utgör olovlig finansiell verksamhet sådan brottslighet där åklagaren kan komma att behöva Finansinspektionens hjälp under utredningen. Det bör därför, som Finansinspektionen föreslår, införas en bestämmelse om att åklagaren får begära biträde från Finansinspektionen.

Ikraftträdande

Lagen ska träda ikraft den 1 mars 2026.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförts i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:42 Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om straff för olovlig finansiell verksamhet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om straff för olovlig finansiell verksamhet

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om straff för den som bedriver finansiell verksamhet utan Finansinspektionens tillstånd eller registrering.

Straffbestämmelser

2 § För *olovlig finansiell verksamhet* döms den som uppsåtligen eller av grov oaksamhet bedriver finansiell verksamhet utan tillstånd eller registrering hos Finansinspektionen, om sådant tillstånd eller sådan registrering krävs för verksamheten.

Straffet är böter eller fängelse i högst två år.

I ringa fall döms inte till ansvar.

3 § Om brott som anges i 2 § har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms för *grov olovlig finansiell verksamhet* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas

1. om verksamheten bedrivits i större omfattning eller avsett betydande värden,

2. om verksamheten ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt, eller

3. om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

Myndighetssamarbete

4 § Finansinspektionen ska anmäla till åklagare när det finns anledning att anta att ett brott enligt denna lag har begåtts.

5 § En åklagare som leder en förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken avseende brott enligt denna lag får när undersökningen genomförs anlita biträde av Finansinspektionen.

Åklagaren får anlita biträde av Finansinspektionen också i fråga om utredning av brott innan förundersökning har inletts.

Hinder mot åtal och företagsbot

6 § För en gärning som omfattas av Finansinspektionens föreläggande om sanktionsavgift, beslut om sanktionsavgift eller ansökan om utdömmande av vite får åklagaren inte väcka åtal, utfärda strafföreläggande eller besluta om åtalsunderlåtelse för brott enligt denna lag.

7 § För en gärning som omfattas av Finansinspektionens föreläggande om sanktionsavgift, beslut om sanktionsavgift eller ansökan om utdömmande av vite får åklagaren inte väcka talan om företagsbot eller utfärda strafföreläggande om företagsbot för brott enligt denna lag.

Hinder mot Finansinspektionens åtgärder

8 § För en överträdelse som ligger till grund för en anmälan enligt 4 § får Finansinspektionen inte förelägga om sanktionsavgift, besluta om sanktionsavgift eller ansöka om utdömande av vite.

Ett ingripande får dock ske om åklagaren har beslutat att inte inleda en förundersökning eller att lägga ned förundersökningen eller om överträdelsen på annat sätt inte längre är föremål för utredning om brott och inte har prövats slutligt.

Åklagaren ska underrätta Finansinspektionen om ett beslut att inte inleda en förundersökning om brott enligt denna lag eller att lägga ned en sådan förundersökning.

9 § För en överträdelse som omfattas av åklagarens beslut att väcka åtal eller utfärda strafföreläggande eller åklagarens beslut om åtalsunderlåtelse för brott enligt denna lag får Finansinspektionen inte förelägga om sanktionsavgift, besluta om sanktionsavgift eller ansöka om utdömande av vite.

10 § För en överträdelse som omfattas av åklagarens beslut att väcka talan om företagsbot eller utfärda strafföreläggande om företagsbot för brott enligt denna lag får Finansinspektionen inte förelägga om sanktionsavgift, besluta om sanktionsavgift eller ansöka om utdömande av vite.

11 § Ett föreläggande från Finansinspektionen om att den som bedriver en viss verksamhet ska lämna upplysningar som syftar till att ge inspektionen möjlighet att bedöma om verksamheten omfattas av tillstånds- eller registreringsplikt får inte förenas med vite om

1. det finns anledning att anta att den som ska föreläggas har begått ett brott enligt denna lag eller kan åläggas företagsbot på grund av ett brott enligt denna lag, och

2. föreläggandet avser upplysningar som kan användas i en utredning om ett sådant brott.

Om den som ska föreläggas är en juridisk person gäller första stycket även en ställföreträdare för den juridiska personen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.